

שנראו אי פעם על הבד

זה הרבה. המאבק בין הטוב והרע, שהוא היסוד הראשוני כימעט בכל סרטי ברגמן, הטיפול בנושא האמונה הדתית הנוצרית, הפאטלים הקודר, הבלטת המיניות — כל אלה הם הסמנים המאפיינים את יצירותיו של ברגמן.

ברגמן עושה בעצמו את כל סרטיו, החל מכתיבת התסריט וכלה בחיתוך הסופי. משום כך נושא כל צילום, כל משפט, את חותם אישיותו. אומר ברגמן: „עשיית סרט היא בשבילי חוויה אישית ביותר. קיים כאילו כוח סמלי הרוחף ומדרכן אותי, ממש כמו הרעב והצמא. יש אנשים המוציאים לעצמם פורקן בכך שהם כותבים סרטים, מציירים תמונות, מטפסים על הרים או מכים את ילדיהם. אני מוצא לעצמי פורקן עליי עשיית סרטים.“

בנו של כומר בעיר האוניברסיטה השוודית אופסלה, יצר ברגמן את המגע עם הקולנוע בגיל צעיר מאוד. בן עשר היה, לדבריו, כשקיבל את מצלמת הקולנוע הראשונה שלו והוקסם עליי המיסתוריות והכוח הכובש שבקולנוע. „עד היום“, אומר ה-

באה!

במאי, „אני נוהג להזכיר לעצמי שלאמיתו של דבר אינני אלא בעל אוב, משביע רוחות, משום שהקולנוע מבוסס רק על טעותה האופטית של העין האנושית. כשאני מציג סרט, הרי זה כאילו הייתי חוטא בהנאה או בגניבת דעת הבריות.“

לקולנוע ממש הגיע אינגמר ברגמן מאוחר יותר. הוא למד ספרות ותולדות האמנות באוניברסיטה של שטוקהולם, החל את דרכו בכתיבת מחזות. עד היום הוא כותב מחזות ותסכיתים, מנהל מפיק ומביים בתיאטרון של מלמו.

ב-1943 כתב את תסריטו הראשון, יצרים, אותו ביים אלף סיוברג. סרט זה נחשב לנקודת המפנה בתעשיית הסרטים השוודית. כעבור שנתיים, החל ברגמן בייצור סרטו הראשון משבר. אולם עברו עוד עשר שנים, עד שהצליח ברגמן להוציא מתחת ידיו יצירות מושלמות, שהקנו לו את שמו הגדול ופרצו מן התחום הצר של בתי הקולנוע של שוודיה אל בדי הקולנוע בכל חלקי העולם.

כל עולמו הרוחני של ברגמן משתקף בסרטיו. זהו עולם המושפע מאופיה של הדרמה המסורתית השוודית, מהאספרסיוניזם הגרמני, תורת ניציה, ממשברי-הנעורים של עצמו, חיפוש מתמיד אחר היופי הפנימי ביצורי אנוש.

אולם אין להסיק מכך שכל סרטיו של

התוקף וקורבנו

צילום מקרוב של פני התוקף ושל הנאנסת בשעת מעשה הנב" לה האכזרי. זוהי תמונה המאפיינת את סרטיו של ברגמן, המרבה

ברגמן הם קודרים ומפחידים. באותה מידה של גאוויות הוא מגיש גם נושאים רומנטיים ומבדרים. כי השקפתו של ברגמן היא שבאותה מידה בה הוא רוצה להביע את עצמו בסרט, הוא חייב גם לתפוס את קהל צופיו, לשעשעו, לענגו ולהלהיבו.

את השקפת עולמו, המתבטאת בסרטיו, נהג ברגמן, שהוא אקסיסטנציאליסט מובהק, להגדיר בצורה פשוטת: „האלוהים יר שב בשמיים שלו ואילו העולם אינו כשורו. האדם רוצה את אלוהים לידו, קרוב יותר לביתו. אין איש יכול לחיות כשמוגל עיניו המוח והידיעה על אפסות כל הדיברים. אבל איך שהוא החיים מתמשכים. אני מאמין בחיים, בחיים בעולם הזה, אחרי המוות, בכל צורות החיים — והמוות הוא חלק מן החיים.“

★ ★ ★

4 נשים

אין ספק שכדי לקחת באלוה עתיקה מימי הביניים, כמו מעיין הבתולה,

להתרכז על הבעות פניהם של גיבורי סרטיו, אותם הוא מכניס למסגרות צילומי בקומפוזיציות מיוחדות במינן. הנסיון הראשון להעלות סצינת אונס בקולנוע בצורה ריאליסטית, מזעזע את הצופה.

ולחפור את 32 בתיה המספרים סיפור פרי מיטיבי, ליצירה המשפיעה גם על הצופה במאה העשרים — לשם כך צריך להיות גאון.

כיצד נראה הגאון בחיי יום יום? ברגמן אינו טיפוס נוח. הוא רגיש עד אימה, סובל מנדודי-שינה ומחלומות-ביעותים על מנת. כשישב פעם לפני צייר שבא לציירו, אטם את אוזניו בצמר-גפן כדי לא לשמוע את איחשת המיכחול.

הוא מסוגל להיות בורגני ועיר בעיניו עסקים ובוהמי בעסקי אהבה. הרפתקות האהבים שלו מתפרסמות על פני שחדיה כולה. הוא התחתן ארבע פעמים: עם רקדנית, מנהלת במה, עתונאית ופסנתרנית, ש ילדו לו, בסך הכל שלושה בנים ושלוש בנות. משלושת הנשים מהן התגרש, לא נישאה אף אחת בפעם נוספת. כולן נשאר ידודות, כמו אהובותיו הקודמות, רובן שחקניות-קולנוע.

מעניינים במיוחד תנאי עבודתו של ברגמן. הוא יוצר סרט אחד בשנה. כל סרט הוא הפתעה בפני עצמה. צופי הקולנוע הישראליים, שיפגעו בשבועות הקרויים ביום בברגמאניה, עשויים עתה להשלים את הפיגור בחיית קולנועיות חדשות בקצב מזוהר.

הנקמה

חרבו של תור, אביה של קארין אשר נאנסה ונרצחה, מונפת מעל לראשם של שלושת האחים אשר ביצעו את הפשע, כולל האח בן ה-14 (במרכז) שהיה עד ראיה בלבד למעשה המחריד והאיום אשר ביצעו אחיו.

האונס

זוהי תמונת האונס האכזרי אשר מבצעים רועי העיזים בקארין. בעוד היא עצמה שרועה על הארץ, כששמלתה מופשלת לה מעל לברכיה, מחזיק אחד מן הרועים מבצעי האונס ברגליה, כשחברו מבצע את זממו בנערה התמימה.